

VAN DE BESTUURSTAFEL

Ledenadministratie

Midden oktober moest Evelien Wieringa, die sinds enkele maanden onze ledenadministratie verzorgde, helaas besluiten om op korte termijn met dat werk te stoppen. George Brouwers was bereid om het werk tijdelijk van haar over te nemen. Hij pakte die taak voortvarend op, zodat inmiddels de hele ledenadministratie weer perfect op de rit staat. Gelukkig hebben we contact met een vrijwilliger die eventueel bereid is om de ledenadministratie te gaan verzorgen. Gezien de eerdere ervaringen willen we de overgang echter zorgvuldig voorbereiden en uitvoeren. Totdat we een nieuw adres hebben staat George Brouwer klaar voor alle vragen en antwoorden rondom de ledenadministratie. Zie ook het colofon achterin.

Penningmeester

Ook onze penningmeester Maarten Vrolijk moest eerder dit jaar besluiten om te stoppen met zijn functie. Het penningmeesterschap wordt daarom sinds 1 juli tijdelijk waargenomen door voorzitter Joost Vermeë. Ook voor deze functie hebben we contact met een kandidaat. En ook voor deze functie willen we de overgang zorgvuldig uitvoeren. We houden u op de hoogte!

Contributie

Zoals u ongetwijfeld weet gebruiken we voor de contributiebetaling bij voorkeur automatische incasso. Deze methode bespaart heel wat vrijwilligersuren! En dat is, zeker in deze periode zonder penningmeester en ledenadministratie, heel aantrekkelijk. Gelukkig zijn vele leden hiermee akkoord gegaan. Degenen die daarvan geen gebruik (willen) maken worden vriendelijk verzocht om op eigen initiatief de 2009-contributie over te maken op ING-nummer 2269877 t.n.v. ledenadministratie NGV. (De benaming "giro" wordt m.i.v. 2009 niet meer gebruikt!).

Als we midden januari 2009 nog geen contributie hebben ontvangen zullen we een schriftelijke herinnering sturen. Dat doen we (ook weer uit efficiency overwegingen) bij voorkeur per e-mail. Een reden te meer om er voor te zorgen dat uw e-mail adres bij ons bekend is. Hebt u geen e-mail of wilt u dat niet bekend maken dan ontvangt u uiteraard een gewone brief. De contributiebedragen voor 2009 kunt u vinden in het verenigingscolofon achterin.

2009

Als deze Grondboor & Hamer verschijnt, staan we alweer bijna aan het begin van een nieuw verenigingsjaar. Een jaar

waarin we opnieuw allerlei activiteiten zullen ontplooiën. Er staan weer drie interessante themadagen op het programma. De traditionele contactdag in maart, die we net als in 2008, weer gaan combineren met een "geologische markt" krijgt ook al vorm. Verder gaan we de algemene ledenvergadering (opnieuw in mei) weer combineren met een "geologische excursie" in de omgeving. En tenslotte staan er weer een aantal cursussen op het programma. Om alvast te kunnen reserveren in uw agenda volgt hieronder een activiteitschema voor 2009:

- **zaterdag 24 januari:** themadag "ijstijden"
- **zaterdag 7 maart:** landelijke contactdag met geologische markt
- **zaterdag 9 mei:** algemene ledenvergadering + excursie
- **zaterdag 26 september:** themadag "ertsen"
- **zaterdag 21 november:** themadag "zee-egels"

Het NGV-bestuur wenst u nu alvast een bijzonder goed begin van het nieuwe jaar toe en hoopt velen van u in 2009 te kunnen begroeten bij een van de vele activiteiten. En .... hebt u nog wat tijd over voor de vereniging? Meewerkende vrijwilligers zijn altijd welkom!

THEMADAG IJSTIJDEN

Na de zeer succesvolle themadagen van 2008, zijn we alweer bijna toe aan de eerste themadag van 2009. In juni 2003 organiseerden we een, met veel enthousiasme begroette, themadag over het onderwerp ijstijden. Op verlaterlei verzoek herhalen we dat onderwerp nog een keer.

Themadag "ijstijden" – zaterdag 24 januari 2009

Het gedetailleerde programma voor deze dag is nog niet helemaal bekend. Wel is zeker dat een lezing wordt gegeven door Dick Mol. Deze keer zal hij uitgebreid ingaan op het onderwerp "De sabeltandtijger uit de Noordzee". Is deze lezing alleen al genoeg reden om naar deze themadag te komen, de vele tafelpresentaties met voorbeelden uit verzamelingen van particuliere verzamelaars en musea zullen deze themadag bijzonder interessant maken. U bent vanaf 11.00 uur welkom in het gebouw van TNO Bouw en Ondergrond op complex De Uithof te Utrecht. Tevoren aanmelden is niet noodzakelijk. Wilt u echter ook wel eens iets laten zien uit uw verzameling vondsten uit de ijstijd? Dan is uw aanmelding voor een tafelpresentatie van harte welkom bij Joost Vermeë. Kijk voor de laatste informatie op www.geologischevereniging.nl

PROGRAMMA 17E LANDELIJKE CONTACTDAG

Zaterdag 7 maart

Op zaterdag 7 maart vindt in Utrecht weer de landelijke geologische contactdag plaats. Het programma ziet er als volgt uit:

Vanaf 09.30 uur

Ontvangst met koffie/thee.

Ontvangst en lezingen vinden plaats in het gebouw van de Afdeling Aardwetenschappen [Faculteit Geowetenschappen, Universiteit Utrecht], Budapestlaan 4, Utrecht.

10.00- 10.45 uur

GEODYNAMICA VAN DE PYRENEEËN

Van 30 jaar veldwerk naar tektonische interpretatie. Lezing door prof. dr R.L.M. Vissers (Aardwetenschappen, Utrecht)

De Pyreneeën is het Alpiene gebergte dat de geografische scheiding vormt tussen het Iberisch schiereiland en west Europa. Het gebergte wordt algemeen geacht te zijn ontstaan door botsing tussen de Iberische en de Eurazische plaat tijdens het vroege Tertiair.

Het centrale gedeelte, de zogeheten Axiale Zone, gevormd door sterk gedeformeerde, gemetamorfoseerde en door granieten geïntrudeerde gesteenten van Paleozoïsche ouderdom. De climax van deze gebergtevormende fase speelde in het laat Carboon, en in de Axiale zone kijken we dus eigenlijk vooral naar deze oudere, Varistische processen. In de lezing wordt met name ingegaan op de Varistische geschiedenis, waarbij allereerst de resultaten van jaren veldwerk worden samengevat in een aantal hoofdaspecten van de structuur en metamorfose van het Pyrenese Variticum. Vervolgens wordt getracht tot interpretaties te komen aan de hand van moderne concepten over gebergtevorming die in belangrijke mate gebaseerd zijn op geofysische modelstudies.

11.00 - 11.45 uur

GLAZEN KASTELEN – DE FASCINERENDE WERELD DER KIEZELALGEN

Wetenschappelijke, ecologische en industriële toepassingen. Lezing door dr H. Cremer (TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht)

In deze lezing zal eerst de morfologische opbouw en de ecologie van de kiezelalgen gepresenteerd worden – dit wordt een reis door de fascinerende wereld der kiezelalgenskeletjes. Hierna wordt in enkele voorbeelden de betekenis van kiezelalgen voor de wetenschap, ecologie, biotechnologie en industrie uitgelegd. In de paleoecologie en archeologie worden kiezelalgen met name gebruikt om iets over de milieuomstandigheden in het verleden te kunnen zeggen.

12.00 - 14.00 uur

Lunch en geologische markt in het gebouw van TNO Bouw en Ondergrond, Princetonlaan 6 (direct achter 'aardwetenschappen')

14.15 - 15.00 uur

DE GESCHIEDENIS VAN DIVERSITEITACCUMULATIES: HOE UNIEK IS HET HUIDIGE CENTRUM VAN MAXIMALE MARIENE BIODIVERSITEIT ?

Lezing door dr W. Renema (Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden)

Het centrum van maximale mariene biodiversiteit in Indonesië, de Filippijnen en Papua Nieuw Guinea is een erg in het ooglopend fenomeen in de huidige mariene biogeografie. Hier bespreek ik de resultaten van een multidisciplinaire studie naar de geschiedenis van dit patroon, die tot nu nog erg onderbelicht was. De evolutionaire geschiedenis van een aantal modelgroepen komt aan de orde, en wordt in verband gebracht met ontwikkelingen van het klimaat en de paleogeografie van Eurazië, Afrika en Europa. Hiermee beargumenteer ik dat er meerdere van dergelijke biodiversiteitsmaxima geweest zijn gedurende het Cenozoïcum, en dat er een direct verband is tussen grootschalige variatie in omgevingsfactoren en de mogelijkheid tot het ontwikkelen van hoge diversiteit.

De deelnamekosten zijn € 12,00 incl. lunch. Vul voor deelname de bon (pagina 4 mededelingen) in en maak € 12,00 over naar ING-nummer 1182107 t.n.v. de Nederlandse Geologische Vereniging.

GEOLOGISCHE MARKT

We nodigen graag alle 'geologische' verenigingen, instituten, musea, enz. uit om op zaterdag 7 maart een presentatie te verzorgen tijdens de twee uur durende (12.00 - 14.00 uur) 'geologische markt' in het gebouw van TNO Bouw en Ondergrond. Als u interesse heeft voor zo'n presentatie graag aanmelden per e-mail: jvermee@xs4all.nl. Aan deelname aan de geologische markt zijn geen kosten verbonden!

EXCURSIE SPANJE

"GEO-Training & Travel" organiseert van 11-19 juli 2009 een excursiereis naar het Cantabrische gebergte in noordwest Spanje. Tijdens deze reis wordt uitgebreid aandacht besteed aan de geologie, maar ook de lokale cultuur en geschiedenis komen aan de orde. Voor nadere informatie: Dr. T. Reijers, Anderen. Tel. 0592 241411 of e-mail: tjareijers@hetnet.nl

HULP VOOR DE BIBLIOTHEEK

Onze bibliotheek mag zich in een behoorlijke populariteit verheugen: er is een flinke hoeveelheid leners, en op de GAC-dagen is het gezellig druk in en rond de boekenstand. Bovendien kunnen er elk jaar diverse interessante boeken worden bijgekocht. Ik ben er, als bibliothecaris, best trots op en wil deze toestand zeker handhaven en zo mogelijk nog verbeteren. Bereikbaarheid is het sleutelwoord in deze zaak en dat leidt onmiddellijk naar een moderne gedigitaliseerde catalogus. Die vergemakkelijkt het zoeken voor degene, die wil lenen, en voor de bibliothecaris om alles bij elkaar te zoeken. We zijn al jaren bezig, wisten aanvankelijk ook niet waar te beginnen en nog steeds is de

vervaardiging van zo'n catalogus een onderneming waar geen schot in zit. De kritiek op de laatste algemene vergadering was terecht. Ook nu, vele maanden later, zit er geen vooruitgang in. Webmaster Herman Zevenberg heeft een Excel-bestand ontworpen, dat ingevuld moet worden met gegevens uit de bibliotheek. Ikzelf weet niets van Excel, heb een computer zonder Excel die bovendien op zijn laatste benen loopt en ik mis de tijd om er eens goed voor te gaan zitten. Wat is dus de hulp, die ik vraag: iemand (en misschien kunnen het er meer zijn die meewerken) met ervaring met Excel, die tijd genoeg heeft om de kolommen in het bestand van onze webmaster in te vullen met de gegevens van onze boeken. In driehoeks-overleg met de webmaster en de bibliothecaris kunnen dan met behulp van de oude en versleten catalogus de gegevens opgeleverd worden. Ik wacht in spanning af of er liefhebbers zijn! Onze vereniging en haar boekenbezit is het zeker waard, dat er snel iets van de grond komt.

Cees Ehlers

NIUWS VAN DE AFDELINGEN

Afdeling Rotterdam, Maaswaarden.

Op 17 september 2008 waren wij voor het eerst weer bijeen in ons bekende onderkomen te Rhooon. Zoals eigenlijk al jaren gebruikelijk startten we de aftrap van ons nieuwe seizoen in een ontspannen sfeer met informatie-uitwisseling en het elkaar laten zien van de vakantieavonden. Doch deze avond stond ook in het teken van het bezoek van de vertegenwoordigers van onze beider hoofdbesturen. Wilfried Moorer (voorzitter) en Tine Hardeman van GEA en Joost Vermee (voorzitter) van de NGV waren die avond in ons midden om te praten over de samenwerking van onze beide afdelingen. Tengevolge van een ongeval op de snelweg was echter de afslag Rhooon tijdelijk afgesloten en daardoor waren velen verlaat: Wilfried en Tine arriveerden pas tegen 21.00 uur. Eerst werd een korte schets gegeven van hoe de samenwerking zo snel gegroeid was, waarna de voorzitters aan bod kwamen. De aanleiding van het bezoek was gelegen in het feit dat het GEA-hoofdbestuur in de veronderstelling verkeerde dat niet-GEA-leden een inbreng zouden kunnen hebben in GEA-aangelegenheden en dat was dan in strijd met hun statuten. Gaande de avond en mede door de inbreng van Joost Vermee is deze vrees weggenomen. Door de aanwezigen werd goed deelgenomen aan de discussie en die inbreng is uitermate belangrijk voor de beide hoofdbesturen om een route uit te kunnen zetten voor de samenwerking die vroeg of laat in een stroomversnelling zal komen. Onze beide verenigingen in het Rotterdamse zijn zover met elkaar versmolten dat deze samenwerking uniek is in Nederland. Geen andere vereniging in het land werkt zo intensief samen met een GEA-kring als wij en op dat punt verrichten we best baanbrekend werk waar we trots op kunnen zijn. Ondanks dat we klein zijn, werken we al jaren intensief en met veel plezier samen aan onze hobby. Aan het einde van het gesprek werden onze vrienden van GEA nog blij verrast met een enveloppe met inhoud vanwege het zevende lustrum van de GEA-kring Rotterdam. Beide voorzitters vonden de ontwikkeling te Rotterdam een prima ontwikkeling.

Ik denk dat velen van ons met een goed gevoel daarna huiswaarts zijn gegaan.

Programma

11 november 2008

Ons oud-lid Ton Agterbos (nu woonachtig in België) hield in het Natuurmuseum Rotterdam een lezing over zijn reis door Utah.

10 december 2008

Bijeenkomst en lezing in Het Boerderijtje te Rhooon. (onderwerp en spreker nog niet bekend)

14 januari 2009

Nieuwjaars-"receptie" met hapjes en drankjes. Bij voldoende belangstelling tevens verloting en/of veiling en/of verkoop materiaal van de zolder aan de Hillevliet in Het Boerderijtje te Rhooon.

Afdeling Limburg

In december bestaat de afdeling Limburg 60 jaar. Om dit te vieren heeft onze voorzitter, Wiel Schins, een boek geschreven over de geschiedenis van de geologie. De nadruk ligt natuurlijk op de geologie van Limburg, de betekenis van de amateurgeologie gedurende deze tijd en over de prominente rol hierin van de gebroeders Sjeuf en Werner Felder.

Het eerste exemplaar van het boek "Het fenomeen Felder" zal op 12 december in het gouvernementsgebouw te Maastricht worden aangeboden aan gouverneur Frissen van Limburg. Dit boek zal ook te koop zijn. De volgende keer kunnen we daarover meer informatie geven.

De excursies van dit jaar zijn weer achter de rug, alleen groeve 't Rooth is nog elke zaterdagmorgen van 9.00 tot 12.00 uur open. Het bestuur werkt alweer aan de excursies voor volgend jaar. Deze zullen begin 2009 bekend gemaakt worden.

In december houdt Emiel Vanes een lezing over "Mineralen uit de zee" en in januari 2009 beginnen we traditiegetrouw met een geologische film.

Data en nadere gegevens over de lezingen en excursies van de afdeling Limburg worden in het eerste nummer van ons tijdschrift "Sprekende Bodem" gepubliceerd of kunnen op de website van de NGV Afdeling Limburg (<http://www.geologischevereniging.nl/afdelingen/limburg/>) ingezien worden.

Afdeling Zwolle e.o.

De bijeenkomsten vinden maandelijks plaats van september tot en met mei in de Eli Heimanszaal van het Ecodrome te Zwolle. De zaal is om 19.30 uur open en de lezingen beginnen om 20.00 uur.

De heer W. van Pelt uit Winschoten verzorgde op 12 september 2008 een lezing met als titel: "De wondere wereld van kwarts". Hij begon zijn hobby zo'n 40 jaar geleden met een LOI-cursus: mineralen/fossielen/gesteenten. Waartoe deze cursus heeft geleid hebben wij kunnen ervaren. In zijn lezing behandelde hij de verschillende uitvoeringen waarin kwarts voor komt, de vele variëteiten, kleuren en de opvallend grote kristallen. Een interessante lezing waarmee amateurgeologen, die minder geïnteresseerd zijn in mineralen, ook hun voordeel kunnen doen.

Op 10 oktober 2008 namen Cees Ehlers en zijn vrouw Will uit Winterswijk ons, middels een diapresentatie, mee op hun reis naar Nieuw-Zeeland. Zij begonnen hun

zevenweekse reis op het Noordereiland om daarna het Zuidereiland aan te doen. Naast de geologische aspecten kwamen ook de culturele aspecten en flora en fauna aan bod. Indrukwekkend was hun bezoek aan de enige nog werkende vulkaan. Hier moesten, vanwege het zoutzuur dat vrij komt, zelfs de gasmaskers op. Een mooie lezing over een gebied waar velen wel een kijkje zouden willen nemen, maar slechts weinigen dat doen.

Programma

16 januari 2009

De avond wordt begonnen met de jaarvergadering. Hierna kan ieder lid een tafelpresentatie geven van (bijzondere) eigen vondsten en/of van geologisch materiaal dat zij/hij nog moet determineren en waarbij hulp nodig is.

6 februari 2009

Jan Weertz uit Terschuur zal een lezing geven met als titel: De firma Erosie. De lezing is het verhaal van berg tot zandkorrel. De eeuwige bergen blijken niet eeuwig te zijn, want het hooggebergte komt uiteindelijk als zandkorrel in ons land aan. Jan laat de mooie natuurfenomenen van deze lange weg zien.

13 maart 2009

De heer H. Stadman uit Assen zal een lezing geven over toermalijn. Hij gaat in op het ontstaan van toermalijn in pegmatieten, de soorten, vindplaatsen en optische eigenschappen.

Afdeling Twente

Vanaf 1 januari 2009 gaat het secretariaat over naar Mw. S. Alleman-van der Waal, Mozartlaan 170, 7522 HR, Enschede. Het e-mailadres van de afdeling blijft onveranderd: ngv_twente@hotmail.com

Dinsdag 16 september

Opening van het nieuwe seizoen. Marjolein Heurman hield een voordracht over "Fossielen in de mythologie". Onze verre voorouders vonden al fossielen, alleen was de interpretatie wat anders. Aansluitend werden vakantie-vondsten getoond.

Dinsdag 21 oktober

Ter gelegenheid van de opening van het nieuwe museum 'Twentse Welle' organiseerden wij samen met de afdeling Twente van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde en met de GEA-kring Twente van de Stichting Geologische Activiteiten een lezing over de

geologie van Mars onder de titel: "Hoe nat was Mars? Wat rivieren en delta's ons vertellen". Spreker was dr. Maarten Kleinhans, Departement Fysische Geografie van de Faculteit Geowetenschappen van de Universiteit Utrecht. De watersporen op Mars zijn door het vrijwel ontbreken van erosie zeer lang bewaard gebleven. Analogie met watereffecten op aarde lijkt erop te wijzen dat deze sporen steeds door een relatief kortdurende eenmalige gebeurtenis zijn ontstaan, nl. vulkaanuitbarstingen die in één keer een grote hoeveelheid ondergronds ijs hebben doen smelten. Duur hiervan enkele tientallen tot honderden jaren, sporadisch misschien enkele duizenden jaren. Kortom, wel heel weinig tijd met vloeibaar water en dus weinig tijd om leven te laten ontstaan.... (litt.: GEA vol. 39, nr.1, pg 25-29, 2006).

Programma vanaf december

Dinsdag 16 december

Prof. Dr. Salomon Kroonenberg, hoogleraar Toegepaste Geologie aan de TU Delft, bekend van het boek "De menselijke maat", over hoe de aarde er over 10.000 jaar uitziet als we onze huidige inzichten extrapoleren. En over die huidige inzichten is beslist niet iedereen het eens!

Dinsdag 20 januari 2009

Jaarvergadering.

Fotopresentatie Geologie van de U.S.A. door Elles Luinge. Hierna korte presentatie door Peter Formanoy: "Bijtsporen van haaien op fossiele botten".

Dinsdag 17 februari 2009

Paul Hille: "Systematiek, morfologie, ecologie en evolutie van Trilobieten".

Dinsdag 17 maart 2009

Suzanne Wentink, Provinciaal Archeoloog van de provincie Overijssel: "Archeologie in Twente".

Lokatie: Museum Twentse Welle, Het Rozendaal 11, 7523 XG, Enschede. Aanvang: 19.30 uur.

N.B.

Maandag 20 april 2009

Wij zijn te gast bij onze zustervereniging de afdeling Winterswijk; Peter Formanoy houdt een lezing over "Reptielen en vissen van het Onder-Krijt". Locatie/tijd wordt nog bekend gemaakt

INSCHRIJFFORMULIER LANDELIJKE CONTACTDAG

Ik neem deel aan de Landelijke Geologische Contactdag van de NGV op zaterdag 7 maart 2009. Ik heb € 15,00 overgemaakt op ING-nummer 1182107 ten name van de Nederlandse Geologische Vereniging onder vermelding van naam en woonplaats.

Naam

Adres

Postcode en Woonplaats

Telefoonnummer

E-mail adres

Stuur dit formulier naar: George Brouwers, Esschebaan 152, 5062 BG Oisterwijk of stuur alle bovenstaande gegevens per e-mail aan: georgebrouwers@planet.nl